

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Rättvis återbäring från vindkraft frigör resurser för offensiv landsbygdsutveckling
- Landsbygden grundläggande för allas våra liv
- Varför kan inte landsbygden erbjuda lyxjänster? – professor Alf Rehn efterlyser nya idéer inom landsbygdsdiskussioner
- Områdesnämnder en viktig kanal för att främja närdemokrati i storkommuner visar utredning
- Mer närdemokrati får inte bygga på placebodemokrati
- Läs även detta: **Kommunsammanslagningar inte populärt bland kommuninvånarna visar enkät* **Kommunsammanslagningar och landsbygden – samtal med forskaren Kari Leinamo* **Saknar du öppna landskap och blåklockor? – info om miljöstödd till föreningar ges på tillställning i Ilmarinen* **Kampanjen byar med livskrafts utbildningsrunda gör anhalt i östra Nyland*

Cit: ***”Landsbygden kan antingen bli kvar i dess gamla värden eller aktivt skapa någonting nytt. Dess framtid beror på vilket man väljer.”***

Professorn i företagsekonomi vid Åbo Akademi Alf Rehn som efterlyser nya idéer i landsbygdsdiskussioner (Sitra.fi, <http://www.sitra.fi/artikkelit/2012/alf-rehn-maajussille-merkitystalous>, fritt översatt).

”Naturligt för Finland skulle vara om det bildades 175 tillräckligt starka baskommuner.”

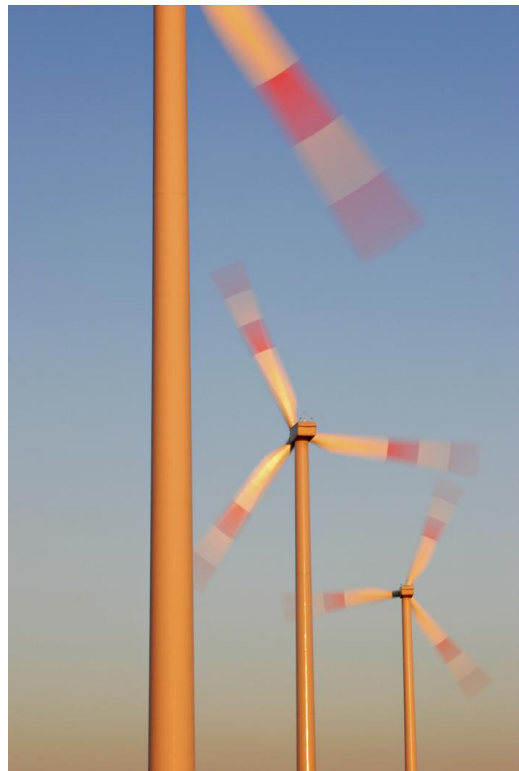
Professorn i regionalvetenskap vid Vasa universitet Hannu Katajamäki som menar att ur medborgarnas geografiska synvinkel, skulle den presenterade modellen med 70 kommuner lämna en alltför stor del av medborgarna alltför långt ifrån grundservice (Katajamäkis blogg, http://blog.uwasa.fi/aluekehitys/karttajarjoituksista_sisaltoihin/, fritt översatt).

”I samband med reformen skall man komma ihåg att det i kommunernas förvaltning uttryckligen handlar om kommuninvånarnas självstyre.”

Utvecklingsdirektören vid Kommunförbundet Kaija Majoinen om att man måste säkerställa att invånarnas röst hörs i de nya större kommunerna (Kommunerna.net, <http://www.kommunerna.net/sv/kommunforbundet/media/pressmeddelanden/2012/02/Sidor/merparten-av-invanarna-negativa-till-kommunsammanslagningar.aspx>).

RÄTTVIS ÅTERBÄRING FRÅN VINDKRAFT FRIGÖR RESURSER FÖR OFFENSIV LANDSBYGDSUTVECKLING

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva (HSSL) anser att naturresurser som tas från landsbygden bör ge återbäring till de människor som lever där. Vindkraftsutbyggnaden innebär en unik möjlighet för landsbygden att få in lokalt kapital som kan användas för bygdens bästa – byggandet av bredband, tryggandet av lokala servicen o.s.v. Tillsammans med flera andra intressenter har HSSL redan för en tid sedan tagit fram en modell för deläggande och bygdepengar – så att vindkraften skall vara till lokal nytta. I modellen anges att minst 10 procent av en anläggning skall erbjudas för lokalt ägande och att den berörda bygden skall dra nytta av etableringen i form av bygdepengar, en återbäring från vindkraften som är en frivillig överenskommelse mellan vindkraftsägaren och den berörda bygden. Avtal om bygdepengar på minst 0,5 procent av bruttointäkten föreslås när vindkraften byggs på privata marker, men redan nu finns exempel där generösa exploatörer höjt nivån och privata markägare avstått en del av arrendet,

medan skogsbolagen däremot ofta är betydligt snålare. HSSL anser att det är högst rimligt med en återbäring till bygden på 1 procent av bruttointäkten för vindkraftverk på bolagsmark. Nu ser man avtal för stora vindkraftsparker på flera hundra aggregat som stannar på 0,2 procent, en skandalöst låg nivå. HSSL förespråkar att lokala utvecklingsgrupper i de berörda bygderna gör upp med exploatörerna. Trots goda exempel, är det inte alltid lätt att genomföra sådana förhandlingar för små byalag och samhällsföreningar, så kommunernas stöd är därför ofta avgörande för ett gott resultat. I Rättviks och Strömsunds kommuner har man löst frågan om bygdepengar och deläggande på ett bra sätt. I Rättvik skall alla vindkraftsexploatörer betala bygdepeng till en fond för lokal utveckling, medan besluten om utdelningen fattas av byrådet i kommunen. Man uppmuntrar även lokalt ägande i form av kooperativ. Strömsund förvaltar bygdepengarna från Havsnäs vindpark i en vindfond. Gruppen som beslutar om vad pengarna skall användas till, har representanter från de sju byar som berörs, samt vindkraftsägaren. Nobelpristagaren i ekonomi 2009 Elinor Ostrom har bevisat att gemensamma naturresurser förvaltas effektivast, om lokalsamhället är delaktiga i ägandet, reglerna och brukandet. Noteras kan att allt fler exploatörer börjar inse att bygdeåterbäring är kostnadseffektivt, vilket skapar lokalt intresse och engagemang som underlättar både byggprocesser, bevakning och underhåll. HSSL kommer att fortsätta sprida modellen för bygdepeng, kallad *Vindkraftens lokala nytta*, och räknar med att den kommer att bli praxis framöver. Ingenting gagnar vindkraftsutbyggnaden mer än en rättvis återbäring till lokalsamhället. *Uppgifterna är från en debattartikel (från 9.2), skriven av HSSL:s ordföranden Inez Abrahamzon och Karl-Erik Nilsson på sajten Dagens Samhälle Debatt, <http://www.dagensamhalle.se/debatt/generoesa-vindkraftsavtal-gynnna-hela-sverige-1886>. Modellen med bilagor finns under adresserna http://www.helasverige.se/fileadmin/user_upload/HSSL_Kansli/PDF/Projekt/VINDKRAFT/-_Modell_Delaegande_Bygdepengar_Vindens_aaterbaering_sid_1-12_3_.pdf och http://www.helasverige.se/fileadmin/user_upload/HSSL_Kansli/PDF/Projekt/VINDKRAFT/-_BILAGOR_1-10_Modell_foer_delaegande_bygdepengar_.pdf.*

LANDSBYGDEN GRUNDLÄGGANDE FÖR ALLAS VÅRA LIV

Som forskare och utvärderare har Cecilia Waldenström, forskare och lärare vid Institutionen för Stad och Land på Sveriges lantbruksuniversitet, rest genom Sverige och pratat med folk i utvecklingsgrupper, på kommuner och länsstyrelser, i företag, med LAG-grupper, verksamhetsledare och Leader-projekt. Hon har mött mycket engagemang och påhittighet för att upprätthålla en grundläggande service, men ser ändå svårigheterna när lokala grupper och

civilsamhället tar ett allt större ansvar. Projektänkande och växlande kommunpolitiska prioriteringar skapar kortsiktighet och tär på människors engagemang. Det behövs nya modeller för att kombinera det offentliga ansvar och det lokala engagemanget. Hela Sverige kommer inte att leva, men vilka bygder och orter som utvecklas och växer i en fortsatt urbanisering, är inte helt lätt att förutspå. *”Hur sker en värdig avveckling, utan att möjligheter till utveckling kvävs?”* Här finns stora möjligheter förborgade för nya lösningar, vilka kan ge företag och alla som bor på landsbygden stabilare förutsättningar för de vardagliga bestyr som just ligger i en säker service – för möjligheterna finns. Landsbygdens stora fördel och trumfkort är naturresurserna, och landsbygden är till syvende och sist grundläggande för allas våra liv. Mycket tyder på att konkurrensen om naturresurserna och konflikter runt markanvändning kommer att öka. Klimatförändringar, allt dyrare drivmedel och farhågor om insatsmedel och jordarnas produktionsförmåga, leder till att helt nya frågor ställs. Det enda man kan vara säker på, är att marken som resurs kommer att bli allt mer åtråvärd och att det kommer att bli fler anspråk på den, vilket också kommer att locka till sig nya aktörer och nytt kapital. Det pågår ju redan, men än så länge främst på markerna med de bästa förutsättningarna. Sörmland, Åre och Pajala är goda exempel på olika sorters intressen och engagemang som formar landsbygd och landskap. Nya krav kommer att ställas på landsbygds- och naturresurspolitik, såväl som på den fysiska planeringen. Det är hög tid att formulera en landsbygdspolitik som går utöver EU:s jordbrukspolitik, som ju är landsbygdsprogrammets huvudsakliga innehåll. En politik som utgår från en sammanhållen syn på service och infrastruktur, på naturresurser och markanvändning och där det inte ses som ett särintresse att bo på landsbygden, utan som en framtidsinriktad satsning för en hållbarare värld – både vad gäller den egna personliga världen, det lokala samhället och den värld vi delar med dagens och framtidens generationer. *Uppgifterna är från svenska Jordbruksverks hemsida där Waldenström skrivit en gästkrönika, vilken finns i sin helhet på <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/mojligheterpalandsbygden/gastkronikoren.4.32b12c7f12940112a7c800026754.html>.*

VARFÖR KAN INTE LANDSBYGDEN ERBJUDA LYXTJÄNSTER? – PROFESSOR ALF REHN EFTERLYSER NYA IDÉER INOM LANDSBYGDSDISKUSSIONER

Det finns många uppfattningar om landsbygden. För en del är det Finlands hjärta, en fridfull plats där sinnet vilar och bildsköna landskap som man gärna visar upp för utländska gäster. För andra igen är det en stagnerad plats, där man gång efter annan utför gamla rutiner och längtar tillbaka till den tid, då allt var enklare. Problemet är också att dessa två synsätt, positivt och negativt, båda är ogynnsamma då man försöker fina nya linjedragningar, ny innebörd och nytt landmärke. Nutidens heta fråga berör nämligen inte det, att vilka av

landsbygden gamla värden som är rätt och vilka som är fel, utan framför allt hur det skulle vara möjligt att skapa alldeles nya värden för landsbygden. Fastän det säkert är sant att landsbygden är lugn, fridfull, historisk och naturvacker, samt att den kan vara grön, ekologisk, organisk och när- vad som helst, så kan ett fastnande i dessa termer vara ogynnsamt. Ser man till landsbygden strävanden att utvecklas, märker man snabbt att utvecklingsidéerna är mycket

likartade, Samma idéer om landsbygdsturism upprepas gång efter annan, och varje kommun har två, vanligen likartade närmatproducenter. Här är skillnaderna mellan landsbygden och staden också kanske mindre än man kan föreställa sig. Mången stad lider av de associationer den hänförs till, såväl inre som yttre, vilket gör utvecklingen och nytt skapande svårt. Vad gäller projekt, vilka har som strävan att förnya en stad på tillbakagång, så utgår framgångsrika sådana ifrån att man skiljer på gamla värden och att skapa nytt – man bör åtminstone delvis starta från rent bord. Allt behöver man naturligtvis inte glömma, men ett läge i tillbakagång lyfts inte upp, så att man berömmar traditionella teman ännu lite kraftigare. Av den här orsaken skulle det också vara viktigt att fundera över hur vi fortsättningsvis upprepar samma teman i landsbygdskussioner – alltså på vilket sätt kan vi minska upprepningar och hur kan vi få fram någonting alldeles nytt av det samma. Landsbygden kan inte utvecklas om vi begränsar dess möjligheter till redan bekanta uppfattningar – en fortgående upprepning av ”när-”, ”tradition-” och ”gårds”-termer – utan på så sätt att vi också tillåter de idéer, vilka bryter de förhärskande värden som finns. Ett litet exempel: Varför tror så få på landsbygden möjligheter att skapa lyx? Många är de semesterbyar, vilka saluförs som nära naturen och ”äkta”, men det här utgår alltid ifrån antagandet att på landet lever man lite anspråkslösare, vilket är mycket egendomligt. Varför kan inte Finlands med luxuösa spa eller Finlands bästa restaurang finnas på landsbygden? Fastän vi idag undermedvetet hänför till landsbygden värden som ”att inte göra sig till” och ”utedass”, kan man fråga sig varför det här måste vara för evigt? *Uppgifterna är från en artikel, skriven av bisnesgurn och professorn i företagsekonomi vid Åbo Akademi Alf Rehn, på hemsidan för Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra. Texten med efterföljande kommentarer finns (på finska) under adressen <http://www.sitra.fi/artikkelit/2012/alf-rehn-maajussille-merkitystalous>.*

Rehn är en av huvudtalarna under Landsbygdsriksdagen på Skärgårdscentret Korpoström i Åboland 6-7.10.

OMRÅDESNÄMNDER EN VIKTIG KANAL FÖR ATT FRÄMJA NÄRDEMOKRATI I STORKOMMUNER VISAR UTREDNING

Avståndet mellan medborgarna och förvaltningen tenderar att öka efter att man sammanslår kommuner och bildar storkommuner. De största utmaningarna gäller invånare i mera rurala kommundelar, som upplever att deras ställning har försvagats. Det här lyfts fram i en färsk utredning som Ruralia-institutet vid Helsingfors universitet och Åbo universitet har gjort, där forskarna har fokuserat på de stora kommunsammanslagningarna i Seinäjoki, Salo och Kouvola. Resultaten presenterades i Seinäjoki 16.2. För att främja närdemokratin har det i storkommunerna bildats olika organ för att minska glappet mellan invånarna och förvaltningen, t.ex. både i Seinäjoki och i Salo finns det numera områdesnämnder som har fått

en betydande förmedlarroll. I Seinäjoki finns det områdesnämnder i Ylistaro, Nurmo och Peräseinäjoki med 13 medlemmar i varje nämnd. Man betonar att de lokala nämndernas roll som en del av förvaltningsmaskineriet borde utvecklas och förstärkas ytterligare i framtiden. Enligt utredningen vore det ett exempel på mycket kortsiktig politik om de här nämnderna skulle läggas ner efter en period. Enligt forskaren Antti Saartenoja, som har ansvarat för utredningen, tenderar anpassningen till den nya och tyngre byråkratin i storkommuner att vara en långsam process både för invånare och för administrationen. Han vill inte betrakta de nya nämnderna som något misslyckande, men det finns potential att utveckla verksamheten framöver. ”Att enbart lyssna på invånarna räcker inte. För att öka närdemokratin och medborgarverksamheten bör makten kunna fördelas på ett nytt sätt. Detta ter sig dock svårt att genomföra enligt nuvarande kommunala förvaltningsmodeller”, menar Saartenoja. Utredningen visar att den

direkta växelverkan mellan medborgarna och förvaltningen håller på att övergå till inofficiella forum och kortsiktiga projekt. I de nya forumen är de förtroendevaldas profil ofta mera diffus, men samtidigt skapar de sociala medierna nya möjligheter för medborgarverksamhet. Det framhålls även att förvaltningen borde vara mera närvarande i de diskussioner som förs inom olika nätverk. *Uppgifterna är från en artikel, skriven av Joakim Snickars, i Vasabladet (17.2). Rapporten Kuntaliitos ja maaseutualueiden asukasosallistuminen Kouvolan, Salon ja Seinäjoen kaupungeissa finns att läsas på webbplatsen för Ruralia-institutet under adressen <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja79.pdf>.*

MER NÄRDEMOKRATI FÅR INTE BYGGA PÅ PLACEBODEMOKRATI

”Demokrati är att folket (majoriteten) får de beslut de vill ha”. Politiker, forskare och vanligt folk verkar vara överens om att i samband med kommunreformen måste man bygga upp ett system för närdemokrati. Frågan är bara om vi erbjuds riktig demokrati eller om vi får placebo, alltså sockerpiller som gör att man känner sig bättre en stund, men som när det gäller, inte har någon

verkan. En demokratimedicin som kanske erbjuds, är råd av olika slag eller kommundelsnämnder, inspirerande medborgarpaneler, höranden o.s.v. Man får vara med och säga sin åsikt, men finns det något verksamt preparat i pillren? Ett enkelt och effektivt sätt att pröva demokratilösningarna, är att ställa sig frågan: Vem är det som i sista hand beslutar? Om det efter alla demokratiska övningar är fullmäktige eller styrelsen som måste fatta besluten,

vet man att man har fått ett sockerpiller. Är det så att medborgarna och beslutsfattarna är av samma åsikt, är det naturligtvis inget problem, och då behövs inga mediciner alls. En allvarlig bieffekt av sockerpiller är att man så småningom får nog av dem, vilket betyder att man, efter att ha försökt påverka via de olika ”placebodemokratiska” metoderna, helt tappat smaken för demokrati. Vad gäller medborgarinflytande, är vår nuvarande kommunallag uppbyggd enligt en dubbelplaceboprincip. Lagen säger för det första att kommunen KAN höra och rådfråga medborgarna. För det andra säger lagen INGET om att kommunen måste följa de åsikter som medborgarna för fram, så därför kan kommunfullmäktige i t.ex. Vörå och Jämsä strunta i att 80 procent av en by vill höra till en annan kommun, och i Sjundeå kan fullmäktige rösta bort en åsikt som 62 procent stödde i en folkomröstning. Den nya kommunallagen förbereds redan, och vill man påverka den, så måste det ske nu. Den får inte bygga på placebo! *Texten är från en något längre artikel, skriven av landsbygdsutvecklaren Peter Backa på Svensk Byaservice, till ett kommande nummer av tidningen Maaseutu Plus – Landsbygd Plus.*

LÄS ÄVEN DETTA

Kommunsammanslagningar inte populärt bland kommuninvånarna visar enkät

”Motståndet mot kommunsammanslagningar har ökat mest i de kommuner som har varit med om en sammanslagning i början av år 2009. Detta talar klart och tydligt om att enligt kommuninvånarna räcker det med de genomförda sammanslagningarna för tillfället. Allra tydligast syns detta i kommuninvånarnas ståndpunkter på Kimitoön och i Salo”, säger forskningschefen vid Finlands Kommunförbund Marianne Pekola-Sjöblom. För en knapp tredjedel av uppgiftslämnarna är kommunens självständighet något så viktigt att de är beredda på att göra avkall på servicen och acceptera skattehöjningar, medan den egna kommunens självständighet inte hade lika stor betydelse för knappt hälften av uppgiftslämnarna. Av dem som prioriterar kommunens självständighet högst, finns klart flest i små kommuner med färre än 5 000 invånare och minst i de största städerna. Det finns ett genomgående motstånd mot den egna kommunens deltagande i en sammanslagning, oavsett åldersklass, kön, modersmål, eller hemmets läge, och huvudsakligen också i fråga om utbildning och partitillhörighet. De som ställer sig mest negativt till en kommunsammanslagning är invånare under 30 år och över 70 år, kvinnor, svenskspråkiga, invånare i glesbygden och lågutbildade. Motståndet mot sammanslagningar har ökat ganska systematiskt från år 2008 inom alla undersökta grupper. Enligt utvecklingsdirektören vid Kommunförbundet Kaija Majoinen visar enkätresultaten för att fungerande nya kommuner kan bildas bara om det lokalt och regionalt finns tid och beredskap att föra en genuin och konstruktiv dialog mellan de olika aktörerna. Enkäten besvarades av över 11 000 kommuninvånare (svarsprocent 40) i 40 kommuner. *Uppgifterna är från Kommunförbundets pressmeddelande (från 15.2) som finns under webbadressen <http://www.kommunerna.net/sv/kommunforbundet/media/pressmeddelanden/2012/02/Sidor/merparten-av-invanarna-negativa-till-kommunsammanslagningar.aspx>. Enkäten Kuntalaisten mielipiteet kuntaliitoksista ARTTU-tutkimuskunnissa loka-joulukuussa 2011 finns på adress http://www.kommunerna.net/sv/kommunforbundet/media/pressmeddelanden/2012/02/kuntalaistutkimus_kuntaliitokset/Kuntalaiskysely%20kuntaliitokset.pdf.*

Kommunsammanslagningar och landsbygden – samtal med forskaren Kari Leinamo

I fyra videoklipp kan man ta del av professor Hannu Katajamäkis diskussion med forskaren Kari Leinamo om kommunsammanslagningar sett ur landsbygdens synvinkel – *Kommunstrukturen och kommuninvånarnas identitet, Kommunsammanslagningarnas inverkan, Regeringen Jyrki Katainens kommunreform och Diskussioner om kommunsammanslagningar och framtidsutsikter.* Då diskussionerna bandades, hade man ännu inte vetskap om innehållet i den rapport som finansministeriets arbetsgrupp för kommunstrukturen uppgjort.

Uppgifterna är från Katajamäkis blogg och finns med länk till videoklippen (samtal på finska) under adressen http://blog.uwasa.fi/aluekehitys/kuntaliitokset_ ja_maaseutu/.

Saknar du öppna landskap och blålockor? – info om miljöstöd till föreningar ges på tillställning i Ilmarinen

Vill du främja viltvården och kan du göra något för naturen nära dig och skötseln av den? Man kan få stöd för skötsel av natur och landskap, varav man med Leader-stöd som är avsett för föreningar, kan sköta vårdbiotoper eller t.ex. anlägga en våtmark. För skötsel av vårdbiotoper och främjande av mångfalden i natur och landskap kan man få ett årligt stöd på 450 euro per hektar, medan man för anläggning av nya områden kan få investeringsstöd som, när det gäller t.ex. våtmarker, kan uppgå ända till 11 500 euro per hektar. En förening kan också ta hand om ett sådant här naturområde. Evenemanget *Miljöstöd till föreningar – möjligheter och praktiska erfarenheter*, som hålls 3.3 på Ilmarinens turistbondgård i Egentliga Finland, ingår i landsbygdsnätverkets landsomfattande utbildningsturné och arrangeras av Egentliga Finlands ELY-central, samt Leader-verksamhetsgrupper. *Anmälan (senast 29.2) och länk till programmet finns på landsbygdsnätverkets webbplats landsbygd.fi under adress http://www.landsbygd.fi/sv/index/kalenteri/CalendarEvents/ymparistotuet_yhdistyksille_ilmariinen_20120303.html.stx*.

Kampanjen Byar med livskrafts utbildningsrunda gör anhalt i östra Nyland

Kampanjen *Voimistuvat kylät – Byar med livskraft* håller ett tvåspråkigt utbildningstillfälle i östra Nyland 9.3 kl.8.30-18 i POMO-huset, Alexandersgatan 20, i Borgå. Tillfället erbjuder alternativ och information angående servicen på landsbygden till kommunernas och föreningarnas aktörer. För att trygga närservicen, bör man skapa nya, flexibla sätt i agerandet mellan kommunen och byarna. Bakom kampanjen står Suomen Kylätoiminta (SYTY) – Byaverksamhet i Finland rf i samarbete med flera andra organisationer – i Borgå bl.a. Landsbygdens utvecklingsförening SILMU rf. Utbildningsrundan – totalt 55 utbildningstillfällen inkluderande varje Leader-område i Fastlandsfinland –

inleddes hösten 2010 och fortsätter ända till december 2012. *Anmälan görs (senast 5.3) till Heli Mutanen på mobil 040 569 0068 eller heli.mutanen@silmu.info. Programmet finns på adressen <http://www.silmu.info/datafiles/userfiles/File/Byar%20med%20livskraft%2009.3..pdf>. Mer om kampanjen *Byar med livskraft* finns (på finska) under adress www.voimistuvatkylat.fi.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaföreningarna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-

*mailadress: kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor.
Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.*

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.